

Marek Żmigrodzki

"Prezydenci Rzeczypospolitej Polskiej
1989-1999", Agnieszka
Kasińska-Metryka, Kielce 2000 :
[recenzja]

Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio K, Politologia 8, 219-220

2001

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

w Europie i regionach przyległych. Stosują one odpowiednio do swoich możliwości „miękkie i twarde środki” utrzymania i przywracania pokoju. Negatywny skutek stanowi asymetria gwarancji bezpieczeństwa na kontynencie europejskim. Szczególnie widoczny jest podział na kraje Europy Zachodniej, Środkowowschodniej i obszar poradziecki.

Monografia R. Zięby stanowi pozycję, która w sposób niemal całościowy przedstawia tematykę bezpieczeństwa europejskiego w latach 90. wieku XX i zawiera unikatowy wykaz także obcojęzycznej literatury. Recenzowana pozycja jest cenną publikacją dla osób zajmujących się kwestiami bezpieczeństwa, organizacji międzynarodowych oraz polityki zagranicznej w Europie.

Proponujemy, aby kolejne wydania prezentowanej monografii, zostały uzupełnione o porównania parametrów ekonomicznych i potencjałów militarnych państw europejskich.

Ireneusz Topolski

**Agnieszka Kasińska-Metryka, *Prezydenci Rzeczypospolitej Polskiej 1989–1999*,
Wyd. Wydział Zarządzania i Administracji Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach, Kielce 2000, s. 232**

Wybory prezydenckie 2000 mamy już za sobą. Książka Agnieszki Kasińskiej-Metryki pt. *Prezydenci Rzeczypospolitej Polskiej 1989–1999*, wprawdzie nie wiązała się z nimi bezpośrednio – jako praca naukowa, zawierająca analizę prezydentur polskich w okresie zmiany politycznej – jednakowoż czytelnik, który po nią sięgnie, nie oprze się zapewne pokusie skonfrontowania własnych odczuć i obserwacji z przemyśleniami osoby, której kariera naukowa zdaje się rysować nader obiecująco. Książka powstała bowiem na fundamencie dysertacji doktorskiej obronionej na Wydziale Politologii UMCS w Lublinie.

Zamiarem autorki było ukazanie przeobrażeń funkcjonowania instytucji głowy państwa w okresie przemian ustrojowo-politycznych w Polsce. Zaznaczona w tytule cezura czasowa sytuuje zawartą w książce analizę w dekadzie intensywnych przeobrażeń prawno-ustrojowych i społecznych. Autorka uznała, iż ponieważ aspekt prawny ówczesnych wydarzeń znalazł odzwierciedlenie w opublikowanych dotąd pracach, więc największy walor poznawczy mogą mieć rozważania dotyczące socjopsychologicznego obszaru sprawowania władzy prezydenckiej.

„Inspiracją do napisania niniejszej pracy – odnotowuje A. Kasińska-Metryka we wprowadzeniu – stały się dwa powiązane ze sobą czynniki: z jednej strony przeświadczenie o kluczowej roli głowy państwa w procesach transformacji ustrojowej zachodzących w Polsce, a z drugiej scjentystyczny niedosyt każący rozważyć realny wymiar działań przywódcy w czasie przeobrażeń” (s. 7).

Na książkę składa się osiem rozdziałów: I. *Urząd prezydenta – tradycja i współczesność*, II. *Od „Okrągłego Stołu” do wyborów parlamentarnych*, III. *Prezydent czasu przelomu*, IV. *Wybory prezydenta RP w 1990 r.*, V. *Prezydentura Lecha Wałęsy*, VI. *Wybory prezydenckie w 1995 r.*, VII. *Prezydentura Aleksandra Kwaśniewskiego*, VIII. *Analiza porównawcza sposobów sprawowania urzędu prezydenta przez Wojciecha Jaruzelskiego, Lecha Wałęsę i Aleksandra Kwaśniewskiego*.

Za korzystny punkt wyjścia dla zasadniczej analizy porównawczej wypadnie uznać refleksje dotyczące genezy prezydentury w Polsce oraz modeli władzy prezydenckiej na świecie. Pozwalają one na przejście do zarysowania obrazu swoistości sprawowania władzy przez kolejnych prezydentów: Jaruzelskiego, Wałęsę i Kwaśniewskiego. Autorka wydobywa zarówno okoliczności polityczne towarzyszące elekcjom (vide: rozdz. IV, s. 83–107), jak i wieloaspektowe portrety prezydentów. Sięgając po teoriopolityczne kategorie, jak: przywództwo, styl sprawowania władzy, osobowość polityczna, A. Kasińska-Metryka podejmuje próby sklasyfikowania każdej z opisanych prezydentur.

Czytelnik dowiaduje się zatem o obciążonym przeszłością i ograniczonym w możliwościach działania W. Jaruzelskim (s. 75–81), „poszukującym” L. Wałęsie (s. 109) oraz wyważonym i „europejskim” A. Kwaśniewskim (s. 207). Podstawą do formułowania owych konstatacji jest porównanie takich między innymi czynników, jak: stosunek do demokracji, ujawniane w działalności politycznej elementy światopoglądowe, aktywność na arenie międzynarodowej *etc.* W rozdziale VIII zawierającym wnioski z przeprowadzonej komparacji autorka stwierdza: „Trzech prezydentów, których okres sprawowania władzy wyznacza ramy czasowe polskiej transformacji ustrojowej. Trzy różne style pełnienia urzędu, odzwierciedlają dynamikę i kierunek postępujących zmian. Sposób władania przez głowę państwa determinowany był zarówno przez cechy osobowościowe, koniunkturę polityczną, jak i prawny obszar, w którym dana władza była realizowana. Rozpatrując złożoną naturę przywództwa, ważnym jest również uwzględnienie przekonań polityka, metod działania, a także motywacji kariery, reakcji na stresy i rodowodu” (s. 209). Uwzględnienie różnorodnych elementów obrazujących swoistość sprawowania urzędu przez prezydentów „czasu zmiany” przesądziło o nader interesującym ujęciu przedmiotu badawczego. Nie można jednak nie wskazać na kwestie, które nie znalazły w pracy wyczerpującego omówienia. Wydaje się, iż zbyt mało uwagi poświęcono zmianom kształtu sceny politycznej w omawianym okresie. Formowane kolejno gabinety w istotny sposób wpływały na działalność głowy państwa. Jeżeli wywodziły się z tej samej formacji politycznej – łatwiejsza stawała się współpraca, jeżeli nie – pojawiała się konieczność kohabitacji. Temu zagadnieniu, wielce skądinąd interesującemu, autorka nie poświęciła szerszej uwagi. Tymczasem model „współzamieszkiwania” w Polsce, wprawdzie ostatnio niezbyt żywo kultywowany, jest na tyle zajmujący, iż mógłby stanowić temat osobnego rozdziału.

Można ponadto odnieść wrażenie, iż w książce więcej uwagi zwrócono na ostatnie dwie prezydentury, w niedostatecznym stopniu ukazując okres zajmowania prezydenckiego fotela przez W. Jaruzelskiego. Prezydentura Jaruzelskiego, mimo iż trwała najkrócej, warta jest pogłębionego oglądu.

Konkludując, należy uznać *Prezydentów Rzeczypospolitej Polskiej 1989–1999* za książkę godną polecenia zarówno studentom nauk społecznych, jak i wszystkim zainteresowanym najnowszą historią Polski. Barwny język, mnogość przykładów, cytatów oraz naukowa rzetelność sprawiają, iż jest to książka, która zapewne zasłuży na uwagę czytelnika. Dodatkowym walorem pracy – co warto odnotować – jest jej obiektywizm. Utrzymywanie emocjonalnego dystansu wobec opisywanej rzeczywistości może skłaniać do głębszych refleksji nie tylko nad sposobami sprawowania władzy prezydenckiej w Polsce, ale również nad istotą przywództwa politycznego w ogóle.

Marek Żmigrodzki

Sprawozdanie z II Kongresu Historyków Wsi i Ruchu Ludowego: Dzieje i Przyszłość, Lublin, 8–10 września 2000 roku

W dniach 8–10 września 2000 roku odbył się w Lublinie II Kongres Historyków Wsi i Ruchu Ludowego: *Dzieje i Przyszłość*, którego współorganizatorami były: Ludowe Towarzystwo Naukowo-Kulturalne, Zakład Historii Ruchu Ludowego Naczelny Komitet Wykonawczy Polskiego Stronnictwa Ludowego, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej – Wydział Politologii, a w jego ramach Zakład Myśli Politycznej XIX i XX wieku.

II Kongres stanowił kontynuację badań i dociekań naukowców biorących udział w I Kongresie Historyków Wsi i Ruchu Ludowego, który miał miejsce w Rzeszowie w dniach 1–3 czerwca 1995 roku. Pomysłodawcą obydwu kongresów był prof. dr hab. Józef Ryszard Szafflik z Uniwersytetu Warszawskiego.